

Комплексний розвиток господарства регіону як засіб підвищення його кокурентоспроможності

М.В. ШУБА

*Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна
61077 Україна, м. Харків, площа Свободи, 4
golikovartur@ukr.net*

Один із засобів підвищення кокурентоспроможності регіону є комплексний розвиток його господарства на базі кластерної ідеології.

За М. Портером кластери – сконцентровані за географічною ознакою групи взаємозалежних підприємств, спеціалізованих постачальників послуг, а також пов'язані з їх діяльністю некомерційні організації та установи в певних областях, що конкурують, але разом з тим і взаємодоповнюють один одного. Вони зростають там, де зосереджується досить ресурсів і компетенцій, які досягають критичного порогу і дістають ключову роль в деякій економічній сфері з вирішальною стійкою кокурентною перевагою над іншими місцями, або навіть глобальну перевагу в даній області.

Не применшуючи в цілому заслуг М.Портера і його західних колег відносно розвитку економічної теорії в галузі кластерної тематики, А.П. Голіков, П.О. Черномаз звертають увагу на наявність певних паралелей у даному напрямку наукових знань з основними положеннями вчення про виробничо-територіальні комплекси радянської економіко-географічної науки. Саме в ній ще в 30-ті роки минулого століття видатним радянським вченим – М.М. Колосовським було розроблено і знайшло застосування як у наукових дослідженнях, так і в практичній діяльності вчення про територіально-виробничі комплекси (ТВК).

Порівняльний аналіз вчень про ТВК М.М. Колосовського (з енерго-виробничими циклами, що їх утворюють), з одного боку, і економічні (промислові) кластери М. Портера – з іншого, вказує на їх досить близьку подібність. Можна також відмітити, що в період індустріалізації Радянського Союзу виробничо-територіальні комплекси Уралу і Кузбасу, Наддніпрянщини і Донбасу, а також інших регіонів країни, які створювалися на основі планової економіки,

являли собою, у сучасному розумінні, промислові кластери М. Портера.

Відомими сучасними прикладами кластерів в світі є Силіконова долина в США – комп'ютерні технології; Роттердам в Нідерландах – логістика; Бангалор в Індії – аутсорсинг виробництва програмного забезпечення; Голівуд в США – кіно індустрія; Париж у Франції – мода.

Свого часу найбільший машинобудівний центр України – Харків також уявляв собою класичний промисловий кластер, де функціонували комплекси тракторного і сільськогосподарського машинобудування, важкого енергомашинобудування, транспортного машинобудування, верстатобудування і ін. В цьому промисловому вузлі чітко просліджувалась наявність базових, допоміжних та доповнюючих виробництв даних галузей, існували відповідна система підготовки кадрів, проєктні та конструкторські установи, організація матеріально-технічного постачання та збуту. Можна навести приклади існування промислових кластерів і в ін. регіонах країни. Нажаль, перехід від планової економічної системи до ринково-регулюючої, розрив виробничих та торгівельно-економічних зв'язків більшої частини підприємств України з партнерами країн колишнього Радянського Союзу призвело до руйнації вітчизняних промислових кластерів.

Згідно кластерної концепції конкурентоспроможність регіону залежить від наявності кластера взаємозалежних галузей. Саме кластери створюють критичну масу, необхідну для конкурентного успіху будь якої країни в певних галузях економіки. Тому одне із завдань в системі підвищення конкурентоспроможності регіонів України – виявити та реалізувати потенціали їх кластеризації.